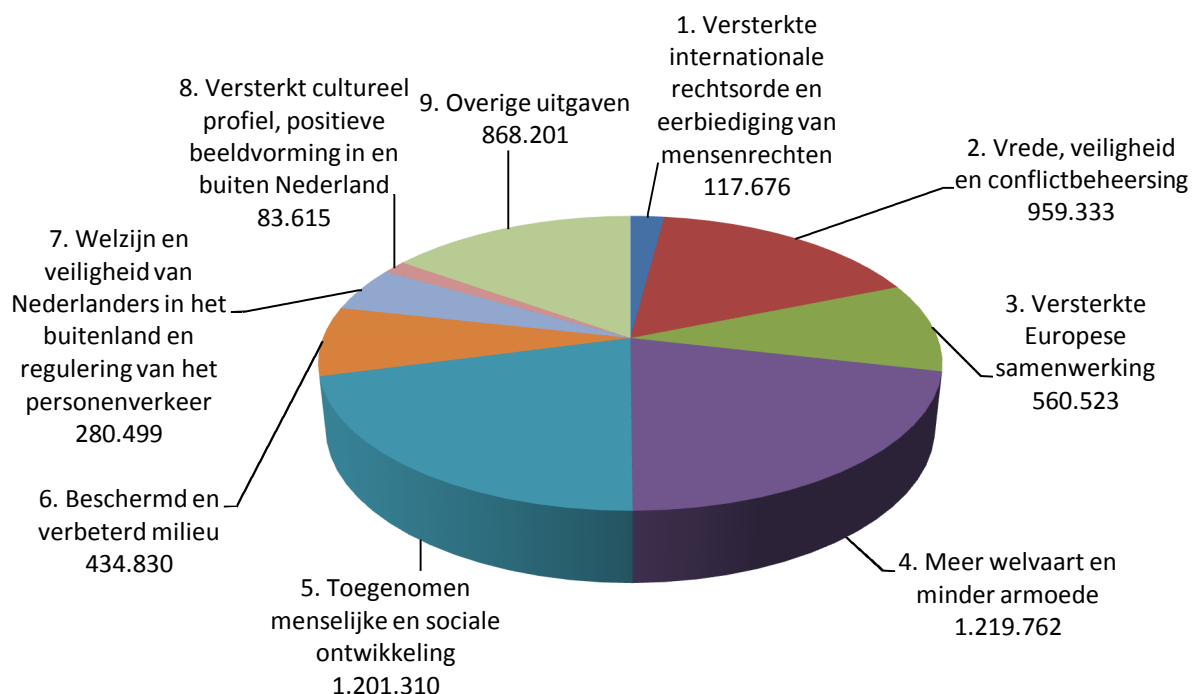


**Homogene Groep Internationale Samenwerking
Jaarverslag 2012**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

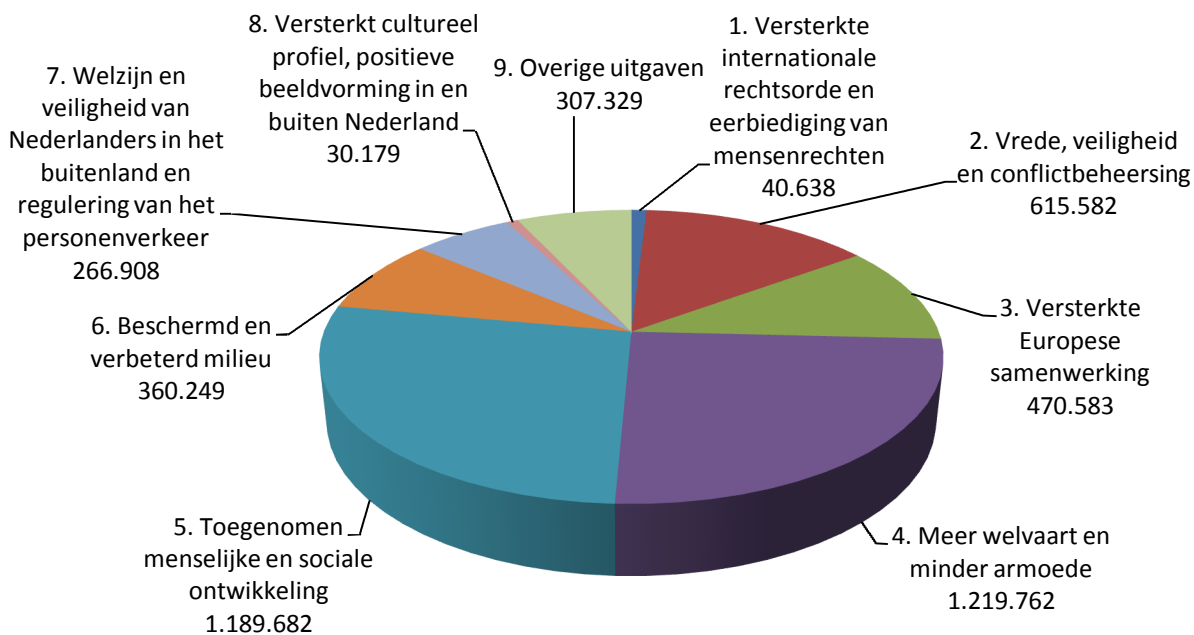
Figuur 1. HGIS-uitgaven 2012 naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)



Totale omvang van de HGIS 2012: 5,726 miljard

Begroting en realisaties 2012 naar beleidsthema	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	117.070	606	117.676
2. Vrede, veiligheid en conflictbeheersing	986.401	-27.068	959.333
3. Versterkte Europese samenwerking	592.275	-31.752	560.523
4. Meer welvaart en minder armoede	1.283.946	-64.184	1.219.762
5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling	1.156.609	44.701	1.201.310
6. Beschermd en verbeterd milieu	579.444	-144.614	434.830
7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	325.161	-44.662	280.499
8. Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland	88.462	-4.847	83.615
9. Overige uitgaven	857.392	10.809	868.201
Totaal	5.986.760	-261.011	5.725.749

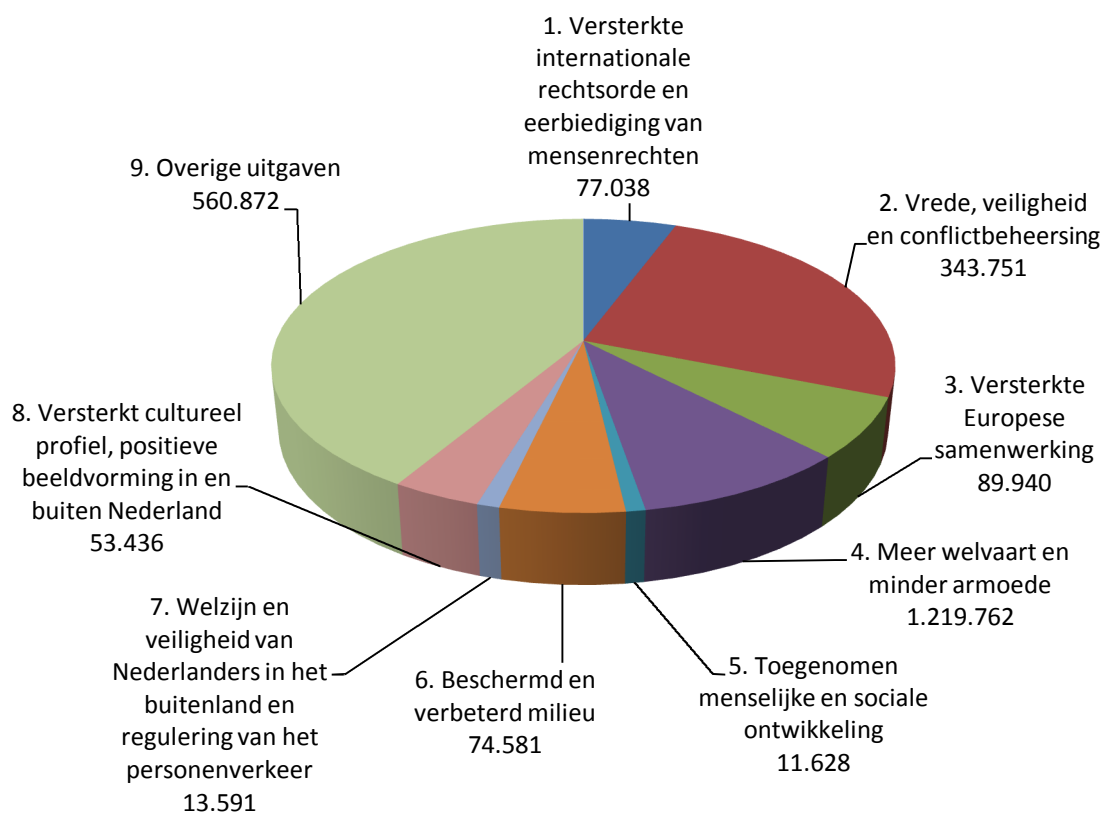
Figuur 2. ODA-uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)



Totale omvang van de ODA-uitgaven: 4,371 miljard

ODA-uitgaven naar beleidsthema	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	39.400	1.238	40.638
2. Vrede, veiligheid en conflictbeheersing	618.670	-3.088	615.582
3. Versterkte Europese samenwerking	502.982	-32.399	470.583
4. Meer welvaart en minder armoede	1.126.342	-36.828	1.089.514
5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling	1.143.507	46.175	1.189.682
6. Beter beschermd en verbeterd milieu	429.254	-69.005	360.249
7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	309.147	-42.239	266.908
8. Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland	29.109	1.070	30.179
9. Overige uitgaven	221.133	86.196	307.329
Totaal	4.419.544	-48.880	4.370.664

Figuur 3. Non-ODA uitgaven naar beleidsthema (bedragen x EUR 1000)



Totale uitgaven non-ODA: 1,355 miljard

Non-ODA-uitgaven naar beleidsthema	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	77.670	-632	77.038
2. Vrede, veiligheid en conflictbeheersing	367.731	-23.980	343.751
3. Versterkte Europese samenwerking	89.293	647	89.940
4. Meer welvaart en minder armoede	157.604	-27.356	130.248
5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling	13.102	-1.474	11.628
6. Beter beschermd en verbeterd milieu	150.190	-75.609	74.581
7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer	16.014	-2.423	13.591
8. Versterkt cultureel profiel, positieve beeldvorming in en buiten Nederland	59.353	-5.917	53.436
9. Overige uitgaven	636.259	-75.387	560.872
Totaal	1.567.216	-212.131	1.355.085

Inhoudsopgave

HGIS-jaarverslag 2012

1. Leeswijzer	6
2. HGIS Toelichting per beleidsthema	7

Financiële Bijlagen

Bijlage 1a. HGIS-uitgaven 2012 per begroting en artikel.....	26
Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2012 per begroting en artikel	31
Bijlage 2. ODA-uitgaven 2012 per beleidsthema	32
Bijlage 3. ODA-prestatie 2012	35
Bijlage 4. ODA-uitgaven 2012 in partner- en transitielanden	36
Bijlage 5. Non-ODA uitgaven 2012 per beleidsthema	40

1. Leeswijzer

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is een budgettaire constructie binnen de rijksbegroting. Internationale Samenwerking is de combinatie van alle activiteiten van de Rijksoverheid die betrekking hebben op het buitenland. Het betreft samenwerking met de EU, overige ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden. De uitgaven aan deze activiteiten staan op de begrotingen van verschillende departementen. De HGIS bundelt de uitgaven van de verschillende departementen op het gebied van internationale samenwerking en illustreert zo de onderlinge samenhang. De HGIS is een belangrijk instrument bij de realisatie van een geïntegreerd en coherent buitenlands beleid.

Het HGIS-jaarverslag 2012 gaat beknopt in op de activiteiten en de resultaten die in 2012 met de HGIS-middelen zijn gerealiseerd. Daarmee is het HGIS-jaarverslag een bundeling van elementen uit de jaarverslagen van de verschillende departementen.

Het jaarverslag spiegelt volgens de begrotingssystematiek de HGIS-nota voor 2012, waarbij de beleidsthema's van het ministerie van Buitenlandse Zaken worden gevolgd.

De budgetten in de HGIS-nota 2012 zijn gebaseerd op de Miljoenennota 2012 zoals die door kabinet Rutte I gepresenteerd is. De kabinetswisseling in november 2012 waarbij het kabinet Rutte-Asscher aantrad heeft geen invloed gehad op de voor 2012 begrote HGIS-uitgaven.

Dit jaarverslag gaat beknopt in op de activiteiten en resultaten die in 2012 met de HGIS-middelen zijn uitgevoerd en behaald. Het verslag is ontleend aan de jaarverslagen van de verschillende ministeries en geeft inzicht in de grote lijnen. Meer gedetailleerde toelichtingen staan derhalve in de jaarverslagen van de ministeries, in het bijzonder in dat van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Binnen de HGIS is een tweedeling te maken tussen de uitgaven aan *Official Development Assistance* (ODA), oftewel ontwikkelingssamenwerking, en de overige uitgaven aan de realisatie van het buitenlands beleid, vaak kortweg aangeduid met 'non-ODA'.

2. HGIS Toelichting per beleidsthema

Beleidsthema 1 Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten

Nederland heeft zich in 2012 op verschillende manieren ingezet voor het bevorderen van een goed functionerende internationale rechtsorde, met een blijvende inzet op mensenrechten, als integraal onderdeel van het buitenlands beleid. In artikel 90 van de grondwet is vastgelegd dat de Nederlandse staat de internationale rechtsorde moet bevorderen.

Operationalisering van het begrip *Responsibility to Protect* (RtoP) bleef een van de belangrijkste uitdagingen voor de internationale rechtsorde. Nederland fungeerde als covoorzitter van de *Group of Friends on Responsibility to Protect*. In 2012 spande Nederland zich in voor de verbetering van preventie en non-militaire interventie door de internationale gemeenschap.

Op verzoek van de Kamer heeft de regering in juni 2012 een brief gestuurd met een beleidskader voor burgerbescherming. Kern is dat de verantwoordelijkheid voor de bescherming van de burgerbevolking in gewapende conflicten in de eerste plaats bij de strijdende partijen ligt.

Het initiatief om te komen tot een multilateraal verdrag over internationale rechtshulp bij internationale misdrijven blijft gestaag voortgang vertonen. Nederland, België en Slovenië hebben in 2012 hun lobbyactiviteiten op dit terrein voortgezet.

Nederland steunde in 2012 diverse activiteiten van de internationale hoven en tribunalen. De financiering van het Speciaal Hof voor Sierra Leone tot het verwachte einde van de zittingen is zeker gesteld door Nederlandse overbruggingsfinanciering en door de Nederlandse inzet voor een VN-bijdrage.

Nederland was actief op het gebied van VN-begrotingshervormingen tijdens de onderhandelingen in de Vijfde Commissie. Een expertgroep waarvoor Nederland Frank de Grave aan deelnam, leverde daartoe bijdragen. De methodiek waarmee de contributieschalen voor de VN-begroting worden vastgesteld is eind 2012 voor drie jaar ongewijzigd voortgezet. De door Nederland gewenste herziening is nog niet gerealiseerd, mede vanwege het ontbreken van een stevige EU-positie in de onderhandelingen.

In het rapport van de tweede *Universal Periodic Review* ('mensenrechtenexamen') van het Koninkrijk der Nederlanden dat werd vastgesteld door de Mensenrechtenraad werd Nederland geprezen voor de oprichting van het College voor de Rechten van de Mens, de Kinderombudsman en recente ratificatie van mensenrechteninstrumenten.

Nederland heeft in 2012 zijn leidende rol wereldwijd bij het bevorderen van internetvrijheid versterkt. De *Freedom Online Coalitie* die werd opgericht tijdens de conferentie in Den Haag in december 2011 werd uitgebreid met drie nieuwe leden (Costa Rica, Finland en Tunesië), en een tweede *Freedom Online conferentie* met een Afrikaanse focus werd in Nairobi georganiseerd, waaraan Nederland een grote inhoudelijke bijdrage leverde.

Het mensenrechtenfonds vormde een belangrijk instrument in het bilaterale mensenrechtenbeleid. Verdedigers van mensenrechten en hun organisaties werden gesteund. In het bilaterale beleid is de intensivering op het terrein van godsdienstvrijheid voortgezet, een belangrijk thema voor de Mensenrechtenambassadeur. Multilateraal heeft Nederland zich ingespannen voor een ambitieuze EU-opstelling in VN-kader, en voor inhoudelijk sterke EU-richtlijnen voor godsdienstvrijheid met

voldoende consultatie van het maatschappelijk middenveld. Nederland initieerde bovendien bijeenkomsten op het terrein van godsdienstvrijheid bij de VN en Raad van Europa.

Afgelopen jaar zijn wederom Nederlandse inspanningen gepleegd ten behoeve van de bevordering van rechten van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT's). Zo is diverse malen, al dan niet in EU verband en/of met gelijkgezinden, bij de autoriteiten aandacht gevraagd voor zorgelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld in landen als Rusland, Oekraïne en Uganda.

Nederland diende tijdens de zitting van de Derde Commissie van de 67ste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de tweejaarlijkse resolutie over geweld tegen vrouwen in. De resolutie werd met consensus aangenomen.

In 2012 is de beleidsintensivering op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en mensenrechten voortgezet en uitgebreid naar ambassades in Nigeria, Panama/Costa Rica, Bangladesh, Kazachstan, Jordanië en Tunesië. Aandachtsgebieden zijn o.a. arbeidsomstandigheden, kinderarbeid en discriminatie. Tevens is het voorbereidingsproces om te komen tot een Nationaal Actieplan Mensenrechten en Bedrijfsleven ter implementatie van het *Ruggie* Raamwerk van start gegaan.

Tabel 1. Versterkte internationale rechtsorde een eerbiediging van de mensenrechten (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 01.01 Internationale rechtsorde	51.729	5.394	-3.340	-899	48.389	4.495
01.02 Mensenrechten	48.833	34.006	-1.981	2.137	46.852	36.143
V&J 13.03.01 Rechtshandhaving/Europol en Eurojust	15.999		5.917		21.916	
13.03.03 Rechtshandhaving/NFI	509		10		519	
Totaal	117.070	39.400	606	1.238	117.676	40.638

Financiële toelichting

BZ – De lagere realisatie op dit thema wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat de factuur voor de verplichte contributie aan het *Capital Masterplan* van de VN niet meer in 2012 maar in 2013 verwacht wordt.

V&J – De mutatie op het budget voor rechtshandhaving/Europol en Eurojust wordt veroorzaakt door toevoeging van de eindejaarsmarge uit 2011.

Beleidsthema 2 Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur

Nederland heeft zich in 2012 onverkort ingezet voor de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit, zowel in bilateraal als multilateraal verband. Daarnaast heeft Nederland effectieve humanitaire hulp kunnen verlenen zowel aan chronische crisisl landen als aan acute crisisl landen.

De krijgsmacht, politie, justitiële experts en andere civiele deskundigen zijn actief ingezet voor internationale crisisbeheersing, zoveel mogelijk als onderdeel van een geïntegreerde benadering.

In Afghanistan heeft de Nederlandse politiemissie een groot aantal agenten getraind (zie kader). Speciale aandacht is in 2012, mede in het kader van VNVR-resolutie 1325, besteed aan de *empowerment* van vrouwen binnen de Afghaanse politie en de justitiesector.

De geïntegreerde politietrainingsmissie in Afghanistan

In de tussentijdse evaluatie van 8 maart 2013 rapporteert de regering voorzichtig positief over de voortgang van de geïntegreerde politietrainingsmissie in Afghanistan tot eind 2012. Benadrukt werd daarbij wel dat de lange termijn effecten van de Nederlandse missie moeilijk te voorspellen zijn.

Deze voortgang is mede te danken aan de intensieve geïntegreerde aanpak die Nederland in Kunduz toepast: Nederlandse diplomaten, civiele experts, militairen en politiefunctionarissen werken nauw samen met Afghaanse autoriteiten, Duitsland, de NAVO, de Europese politietrainingsmissie EUPOL, de VN en niet-gouvernementele organisaties (NGOs) om de politie en de rest van de juridische keten beter te laten functioneren.

Eind 2012 is de capaciteit van de politie in Kunduz versterkt: agenten en onderofficieren zijn getraind en hebben onder begeleiding van Nederlandse trainers hun kennis toegepast in de praktijk. Daarnaast kreeg de provinciale leiding van de politie coaching op het gebied van managementvaardigheden. Speciale aandacht gaf de missie aan de training van vrouwelijke agenten. De politie werkt nu beter samen met aanklagers, rechters zijn getraind en meer dan drie keer zoveel advocaten zijn in Kunduz werkzaam sinds het begin van de missie. De rechtstoegang van burgers in Kunduz is hierdoor verbeterd.

Met betrekking tot de crisis in Syrië, heeft Nederland besloten om tegemoet te komen aan het verzoek van NAVO-bondgenoot Turkije om Patriot raketsystemen bij de Turks-Syrische grens te plaatsen, ter bescherming van de Turkse bevolking en grondgebied. Daarnaast kan de Patriot-inzet bijdragen tot de-escalatie van de crisis langs de zuidoostelijke grenzen van het NAVO-bondgenootschap. Verder heeft een *strategic review* van de *rule of law* missie EULEX in Kosovo in 2012 plaatsgevonden. De missie is op basis van deze review omgevormd en verkleind.

Buitenlandse Zaken en Defensie werkten in 2012 samen aan de uitvoering van het bilaterale Security Sector Reform programma in Burundi. Dit programma verkleint de kloof en het wantrouwen tussen Burundees leger en politie enerzijds en de bevolking anderzijds. De activiteiten van Nederland in de Grote Merenregio zijn gericht op het wegnemen van de oorzaken van conflict, zoals illegale exploitatie van grondstoffen, geweld tegen vrouwen, en de slechte situatie van ontheemden.

In Zuid Soedan draagt Nederland bij aan de vrede en veiligheid via de VN-missie UNMISS en via bijdragen aan wederopbouw o.a. via IOM en South Sudan Recovery Fund. Daarnaast helpt Nederland bij het oplossen van langdurige vluchtelingenproblematiek in Oost-Soedan via het *Transition Solutions Initiative* van UNHCR en UNDP/BCPR. Ook internationale NGOs werken met Nederlandse financiering aan bemiddeling en ontwikkeling in Zuid-Sudan, die langzaam toeneemt.

In de Palestijnse Gebieden beoogt Nederland de effectiviteit van justitie- en veiligheidsdiensten te verbeteren, zodat deze beter functioneren en aan de behoeften van de Palestijnse bevolking voldoen. Nederland is medevoorzitter van de *Justice Sector Working Group* in de Palestijnse Gebieden.

Voorts droeg Nederland bij aan piraterijbestrijding op zee door de inzet van drie schepen in de NAVO operatie *Ocean Shield* en één schip in de EU operatie *Atalanta*.

In EU-verband hebben Buitenlandse Zaken en Defensie gezamenlijk gepleit ten aanzien van zowel Somalië als Mali voor een geïntegreerde benadering, door steeds aan te dringen op nauwe afstemming met civiele actoren en de lokale overheid in beide landen; dit lijkt kansrijk met name nu er in Somalië een regering is aangetreden die kansen biedt op structurele verbetering.

Nederland heeft zich actief ingezet om een hernieuwd VN actieprogramma voor kleine wapens tot stand te brengen, en ook VN Resolutie 1325 (gender in conflictgebieden) te implementeren, onder andere door een genderexpert aan de EU delegatie in Kabul uit te lenen. Daarnaast heeft Nederland ruim 40 civiele experts (van buiten BZ) uitgezonden naar diverse crisisgebieden om zo meer Nederlandse inbreng in de EU- en VN-structuren te verzekeren.

Nederland organiseerde en marge van de voorbereidende bijeenkomst van de 2015 Toetsingsconferentie van het Non-Proliferatie Verdrag (NPV) enkele zogenaamde 'side-events' op het gebied van non-proliferatie en nucleaire ontwapening.

De bestrijding van terrorisme heeft onverkort hoog op de agenda gestaan. In VN-verband heeft Nederland zich ingespannen voor verdere versterking van het mandaat van de Ombudspersoon ter begeleiding van *delisting*-verzoeken in het kader van het Al Qaida-sanctieregime. Voorts werden projecten gesteund in Afrika en Azië (Sahel/Magreb, Hoorn van Afrika, Pakistan, Indonesië, Jemen) gericht op het tegengaan van radicalisering en de versterking van capaciteit ter bestrijding van terrorisme.

Op het gebied van cyber security heeft Nederland zich, als onderdeel van een kopgroep van 5 EU-landen, hard gemaakt voor een integrale EU-cyber strategie, die begin 2013 zal verschijnen.

Tabel 2. Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	17.779	0	-1.834	0	15.945	0
02.02 Bestrijding en terugdringing van het internationale terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	500	0	0	0	500	0
02.03 Bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, bevordering van ontwapening, wapenbeheersing en het voeren van een restrictief en transparant wapenexportbeleid	9.613	2.875	8.015	3.114	17.628	5.989

	02.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde in prioritaire gebieden	539.642	385.795	-66.526	-49.490	473.116	336.305
	02.06 Effectieve humanitaire hulp	219.267	217.000	38.926	41.188	258.193	258.188
V&J	23.02.01 Civ.crisisbeh.missies/uitz. politiefunctionarissen	8.600	8.600	0	0	8.600	8.600
Defensie	20 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (diverse operaties)	191.000	4.400	-5.649	2.100	185.351	6.500
	Totaal	986.401	618.670	-27.068	-3.088	959.333	615.582

Financiële toelichting

BZ – Voor artikel 2.3 zijn de uitgaven gestegen door een eerder dan verwacht betaalverzoek van het *International Atomic Energy Agency* (IAEA). De uitgaven voor veiligheid, goed bestuur en rechtsorde in prioritaire gebieden zijn EUR 54 miljoen lager uitgevallen dan in de begroting voorzien. Een deel van de mutaties is eerder toegelicht in de 1^e en de 2^e Suppletoire Begroting en de Decemberbrief. Daarnaast is er een aantal verlagingen en een verhoging. De verlagingen worden veroorzaakt door lagere uitgaven aan het wederopbouwprogramma in Afghanistan (EUR 5 mln.) en een lager Nederlands aandeel (EUR 5 mln.) in de bijdrage aan de VN-contributies voor crisisbeheersingsoperaties op basis van het betaalverzoek vanuit de VN. Daarnaast kent een aantal landenprogramma's binnen het thema goed bestuur lagere realisaties dan bij 2^{de} suppletoire begroting was voorzien. Dit betreft voornamelijk Tanzania, waar de Tanzaniaanse overheid een groter aandeel in het *Local Government Development Grant* heeft genomen, hierdoor hoefden de donoren waaronder Nederland minder bij te dragen. De verhoging wordt met name veroorzaakt door een voortvarende uitvoering van het centrale wederopbouwprogramma, waarbij de bijdrage aan het *Afghanistan Reconstruction Trust Fund* (ARTF) tegen de verwachting in nog in 2012 werd betaald. Tot slot zijn de uitgaven voor Kunduz lager uitgevallen vanwege vertraging in de betalingen ten behoeve van EUPOL. Ook zijn er lagere uitgaven vanwege vertraging bij de Rule of Law activiteiten in Kunduz. De uitgaven voor effectieve humanitaire hulp zijn gestegen ten opzichte van de ontwerpbegroting. In de decemberbrief en 2^{de} Suppletoire Begroting is eerder al een stijging van EUR 30,5 miljoen toegelicht. Daarnaast vond er een verlaging van EUR 2,2 miljoen plaats aangezien de reservering voor noodhulp in niet-DAC-landen amper werd aangesproken.

Defensie - Als onderdeel van de eindejaarsmarge in 2011 is het budget voor crisisbeheersingsoperaties met de 1e suppletoire begroting verhoogd met EUR 27,1 miljoen voor eventuele nieuwe missies. Met de 2e suppletoire begroting 2012 is van de voorziening EUR 28,4 miljoen vrijgegeven. Per saldo heeft dit geleid tot een mutatie van -EUR 1,3 miljoen. In 2012 werd voor het uitvoeren van crisisbeheersingsoperaties inclusief contributies EUR 185,4 miljoen uitgegeven.

Beleidsthema 3 Versterkte Europese samenwerking

Nederland heeft in 2012 een belangrijke bijdrage geleverd aan de uitwerking van een maatregelenpakket om de schuldencrisis aan te pakken. Zo werd het Stabiliteitsverdrag opgesteld en aangenomen. Ook werd besloten tot oprichting van Europees banktoezicht en presenteerde de Commissie een visie en Van Rompuy zijn langverwachte eindrapport over de toekomst van de EMU. Op basis van dit rapport is een regeringsvisie op de toekomst van de EMU opgesteld.

Nederland heeft een belangrijke rol gespeeld bij de onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader 2014-2020 (MFK). Nederland was de oprichter van de gelijkgezindengroep van tien nettobetalers, die pleitte voor een substantiële verlaging van de meerjarenbegroting.

Nederland heeft verder aan de ontwikkeling van de Europese rechtsorde bijgedragen door in meer dan zeventig zaken bij het Hof van Justitie van de EU schriftelijke en mondelinge inbreng te leveren.

Tabel 3. Versterkte Europese Samenwerking (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/ omschrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	03.02 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	173.115	173.115	-32.399	-32.399	140.716	140.716
	03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	9.700	0	289	0	9.989	0
	03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 27	3.860	0	358	0	4.218	0
Toerek.	EU-begroting	405.600	329.867	0	0	405.600	329.867
	Totaal	592.275	502.982	-31.752	-32.399	560.523	470.583

Financiële toelichting

BZ – De Europese Commissie heeft de afroep voor het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) met EUR 1 miljard verlaagd, waardoor de Nederlandse bijdrage ook neerwaarts is bijgesteld. De afroep voor het EOF is verlaagd deels waar het conditionele hulp betreft in gebieden waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden.

Beleidsthema 4 Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede

In 2012 is een flinke impuls gegeven aan de nieuwe koers van ontwikkelingssamenwerking: van armoedebestrijding naar zelfredzaamheid. Onder uitdagende economische omstandigheden zijn nieuwe internationale marktkansen voor het Nederlandse bedrijfsleven gecreëerd.

De regie over beleidscoherentie voor ontwikkeling in het Nederlandse buitenlands beleid heeft eind 2012 een impuls gekregen door het aantreden van een minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De overgang van de Directie Generaal Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB) van het ministerie van Economische Zaken naar het ministerie van Buitenlandse Zaken versterkt de regie over de inzet van posten op economische diplomatie.

Ter bevordering van voedselzekerheid is voortgebouwd op de *fast track* initiatieven uit 2011. Vooral in partnerlanden Ethiopië, Kenia, Mozambique, Rwanda en Uganda zijn nieuwe initiatieven op dit terrein gestart. Bij FAO werd vooral ingezet op verbeterde samenwerking met de private sector en academische instellingen als onderdeel van een nieuwe strategie van de organisatie. Bij WFP werd de transitie van noodhulp naar duurzamere voedselvoorziening ondersteund.

Er is ingezet op het vergroten van toegang tot financiële diensten in landelijke gebieden in ontwikkelingslanden via extra steun aan het Massif/Agri programma van FMO. Via het *Global Agriculture and Food Security Programme* (GAFSP) van IFC krijgen bedrijven die willen investeren in de landbouwsector in ontwikkelingslanden toegang tot financiering.

Ondersteuning via algemene begrotingssteun is in 2012 beperkt tot 3 landen (Mozambique, Burkina Faso en Bhutan) op grond van de uitfaseringsstrategie. Er zijn geen nieuwe verplichtingen aangegaan. De voorgenomen algemene begrotingssteun aan Mali is vanwege de politieke situatie aangehouden.

Nederlandse handels- en investeringsbevordering speelde zich in 2012 onder economisch uitdagende omstandigheden af, maar er hebben 14 economische missies onder leiding van een bewindspersoon plaatsgevonden. De topsectoren hebben in 2012 invulling gegeven aan hun internationaliseringsagenda's. Dit is door de ambassades opgepakt, waardoor de inzet van economische diplomatie nog meer gefocust is op de strategische plannen van het bedrijfsleven. Verder verliep de opstart van het nieuwe bedrijfsleveninstrument Fonds Opkomende Markten (FOM/OS) zeer voorspoedig. Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) stond in 2012 hoog op de agenda. Op 1 mei 2012 is een brief naar de Tweede Kamer gestuurd over het respecteren van IMVO in de bedrijfsleven instrumenten gebaseerd op de hernieuwde OESO-richtlijnen. Na een aantal consultaties met stakeholders (organisaties van bedrijven, maatschappelijke organisaties en uitvoeringsorganisaties) zijn formele IMVO kaders overeengekomen.

In Europees verband heeft Nederland nieuwe slagen gemaakt met het vrijmaken van de handelsstromen. De EU heeft in december 2012, als eerste bouwsteen in de ASEAN regio, bilaterale onderhandelingen met Singapore afgerond. Andere belangrijke momenten in 2012 vormden de start van onderhandelingen met Georgië, Armenië, Moldavië en Vietnam alsook de formele ondertekening van de vrijhandelsakkoorden met Colombia/Peru en Centraal Amerika. Voorbereidingen voor toekomstige onderhandelingen met Japan, de Verenigde Staten en Marokko zijn gestart in 2012.

Nederland heeft als aandeelhouder van de verschillende internationale financiële instellingen actief bijgedragen aan inhoudelijke debatten over de wereldeconomie. Zo heeft Nederland in internationale fora het belang van structurele hervormingen in combinatie met begrotingsdiscipline benadrukt en

actief ingezet op IMF surveillance. Mede dankzij de Nederlandse inzet speelt het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een belangrijke rol bij het bestrijden van de crisis.

Internationale Financiële Instellingen

Op het beleidsterrein van de Internationale Financiële Instellingen (IFIs) – zoals bij de Wereldbank, *European Bank for Reconstruction and Development* (EBRD), de Club van Parijs en IMF – wordt intensief samengewerkt tussen de ministeries van Buitenlandse Zaken en Financiën. Dit betekent dat bij al deze IFIs zowel op politiek als op beleidsniveau wordt gestreefd naar het uitdragen van gemeenschappelijke belangen. Concrete voorbeelden (in het kader van de Wereldbank) zijn:

- De gezamenlijke ontvangst door de ministers van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en Financiën van de president van de Wereldbank bij zijn bezoek aan Nederland.
- De gemengde delegatie bij de onderhandelingen over de middelenaanvulling van het zachte leningenloket *International Development Association* (IDA).
- De interdepartementale inzet (BZ samen met EZ) om de herziening van de aanbestedingsregels te beïnvloeden.

De intensieve samenwerking is goed zichtbaar bij de onderhandelingen over de aanvulling van de middelen van het IDA-loket. De delegatie wordt geleid door een zgn. IDA-gedelegeerde. Gedurende de vorige onderhandelingsronde (IDA-16) was dit een directeur van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Sinds de start van de nieuwe ronde (IDA-17) in maart 2013, is deze rol overgenomen door een directeur van het ministerie van Financiën. Waar de samenwerking voorheen was gericht op afstemming aan het eind van beleidsproces, wordt de gemeenschappelijke boodschap nu steeds meer aan het begin geformuleerd. Dit komt enerzijds voort uit een wens van effectiviteit en *quality-at-entry*, anderzijds uit initiatieven die het onderlinge vertrouwen hebben vergroot. Het is bijvoorbeeld steeds normaler om een dagdeel in de week op een werkplek bij het andere ministerie door te brengen.

Tabel 4. Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/ artikel/ omschrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	04.01 Voedselzekerheid	218.907	218.907	58.682	58.682	277.589	277.589
	04.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	317.833	302.535	-51.166	-44.989	266.667	257.546
	04.03 Private sectorontwikkeling	337.735	333.235	-39.583	-35.778	298.152	297.457
	04.04 Effectieve Nederlandse handels- en investeringsbevordering	6.660	0	-437	0	6.223	0
V&J	13.03.01 Rechtshandhaving/Tech.ass. bij drugsbestr. Suriname	200	200	-151	-151	49	49
	91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/WIPO	248	0	-42	0	206	0
Financiën	04.20 Mult. Ontw. Banken en Fondsen	158.472	158.472	-245	-245	158.227	158.227
I&M	05.01 Luchtvaart (ICAO en EASA)	1.415	0	-139	0	1.276	0
	05.02 Maritiem	925	0	-64	0	861	0

Begroting/beleidsterrein/ artikel/ omschrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	(IMO, CCR- Rijnvaart)						
EZ	11.30 Goede en betrouwbare netwerken en markten voor telecom en post	2.496	0	-580	0	1.916	0
	12.10 Kennisontwikkeling topsectoren en maatsch. vraagstukken	4.850	0	-330	0	4.520	0
	12.20.10 Meer bedrijven die meer (techn.) kennis ontwikkelen, delen en benutten	390	0	179	0	569	0
	13.10 Sti. en ondernemers (UNWTO)	233	0	19	0	252	0
	14.20 Bevorderen vd voorzieningszekerh eid	1.100	0	-628	0	472	0
	15.10 Bevorderen van vrij internationaal handelsverkeer	9.164	0	1.579	0	10.743	0
	15.10 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (FAO)	6.973	3.556	51	26	7.024	3.582
	15.20 Bevorderen van goede beleidskaders	137	0	-137	0	0	0
	15.40 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven	66.232	9.437	-19.421	-7.983	46.811	1.454
	15.90 Baten- en lastendiensten	49.915	0	-5.381	0	44.534	0
	18.30 Behouden internationale/natio nale biodiv. en verst. natuur	61	0	0	0	61	0
Toerek.	EKI-kwijtschelding	100.000	100.000	-6.390	-6.390	93.610	93.610
	Totaal	1.283.946	1.126.342	-64.184	-36.828	1.219.762	1.089.514

Financiële toelichting

BZ –De per saldo daling van de realisatie wordt veroorzaakt door hogere uitgaven voor voedselzekerheid, lagere uitgaven voor de onderdelen effectief armoedebeleid en private sectorontwikkeling. De stijging van de uitgaven voor voedselzekerheid komen door versnelling van het GAFSP (*Global Agriculture and Food Security Program*) en het nieuwe programma MASSIF+ (*Micro and Small Enterprise Fund plus*). Daarnaast betreft het een verhoging in de uitgaven ten behoeve van CGIAR (*Consultative Group on International Agricultural Research*) en ASAP (*Association of Small African Projects*).

De lagere realisatie op effectief armoedebelief is het gevolg van het opschorten van de samenwerking met Suriname waardoor sectoroverstijgende programma's achterbleven en het gebruikelijke parkeer karakter van het sub-artikel. Wijzigingen in het totale ODA-budget (BNP cijfers) evenals aanpassingen in de toerekeningen worden hierop opgevangen.

Op private sectorontwikkeling zijn de uitgaven achtergebleven omdat de ontwikkelfase van ORIO-projecten langzamer liep dan verwacht. Ook de aanloopfase van de Transitiefaciliteit had meer tijd nodig dan voorzien. Dit gold ook ten aanzien van innovatieve financiering. Tot slot waren er teruggaves op het ondernemingsklimaatprogramma op de posten (o.a. Rwanda, Mali, Ghana). Het programma PSI (het Private Sector Investeringsprogramma), gericht op de ondersteuning van vernieuwende investeringsprojecten in opkomende markten, kende een neerwaartse bijstelling omdat het aantal gestarte projecten lager was dan aanvankelijk begroot. Ten slotte is een aantal betalingen (waaronder FMO-MASSIF+ en PUM) doorgeschoven naar begin 2013.

EZ – De lagere realisatie op artikel 15.4 is voornamelijk het gevolg van onderuitputting op het instrument Package4Growth en van vertraging in de uitfinanciering van de nieuwe instrumenten *Finance International Business* (FIB) en de transitiefaciliteit.

Beleidsthema 5 Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling

De kern van ontwikkeling ligt in de mogelijkheden en kansen die mensen, mannen én vrouwen, krijgen om zich te ontplooien en bij te dragen aan de sociale en economische ontwikkeling van hun land. Een sterk maatschappelijk middenveld geeft een stem aan groepen uit de samenleving en zorgt voor het nodige tegenwicht voor de overheid.

De focus in het Nederlandse beleid met betrekking tot SRGR is verder vormgegeven in een beleidsbrief aan de Tweede Kamer. Daarbij werden vier resultaatgebieden benoemd die bijdragen aan het bereiken van MDG 5 en 6:

1. Meer kennis en keuzevrijheid van jongeren over hun seksualiteit;
2. Verbeterde toegang tot voorbehoedsmiddelen en medicijnen;
3. Betere gezondheidszorg rond zwangerschap en bevalling incl. veilige abortus en
4. Meer respect voor seksuele en reproductieve rechten van groepen aan wie deze rechten worden onthouden.

Om uitvoering te geven aan de in mei 2012 gepubliceerde beleidsbrief, werd een SRGR fonds gelanceerd voor nieuwe activiteiten van (inter)nationale NGO's. Een diverse en innovatieve portefeuille van elf activiteiten gaat bijdragen aan de vier resultaatgebieden. Daarbij is veel aandacht voor jongeren, de integratie SRGR en hiv/aids, samenwerking met de private sector en religieuze leiders en de mensenrechtenbenadering.

De inzet op het vergroten van gendergelijkheid gebeurde in 2012 conform de kamerbrief internationaal genderbeleid. Daarin staat dat het genderbeleid uitgevoerd wordt langs twee sporen: eigenstandig genderbeleid en integratie genderaspecten in alle speerpunten van OS en buitenlandbeleid. De steun aan organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten vond plaats via het MDG3-fonds (dat werd afgesloten) en FLOW (dat werd gestart). Het MDG3 fonds heeft aantoonbaar bijgedragen aan betere wetgeving, versterking vrouwenorganisaties en VN-richtlijnen. Het nieuwe fonds FLOW werd in 2012 ingericht om de resultaten te bestendigen en te versterken. In 2012 is speciale aandacht uitgegaan naar het versterken van de rol en kansen van vrouwen in fragiele staten en in de transitielanden van het Midden Oosten en Noord Afrika.

De inzet op basis- en beroepsonderwijs in fragiele staten is voorgezet. De resterende onderwijsprogramma's, waaronder die voor hoger onderwijs, zijn zoveel mogelijk omgevormd naar onderwijs en training die de vier speerpunten van het OS-beleid ondersteunen.

Tabel 5. Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 05.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie voornamelijk ten behoeve van de beleidsprioriteiten	238.656	236.060	-3.671	-3.671	234.985	232.389
05.02 Versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden	473.788	473.788	2.897	2.897	476.685	476.685
05.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	39.000	39.000	4.508	4.508	43.508	43.508
05.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	336.698	335.205	40.306	41.788	377.004	376.993
OCW 06.01 HBO (beurzen niet EU)	3.453	3.453	0	0	3.453	3.453

	07.10 Wetenschappelijk onderwijs	57.643	54.364	611	603	58.254	54.967
	16.01 Onderzoek en wetenschappen: WOTRO	454	454	0	0	454	454
EZ	16.40 Kennisontwikkeling en innovatie tbv het groene domein	160	0	0	0	160	0
	17.10 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC)	1.148	1.148	50	50	1.198	1.198
	17.10 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (Int. Onderw.)	35	35	0	0	35	35
VWS	98.01.01 WHO-partnerschap	5.574	0	0	0	5.574	0
	Totaal	1.156.609	1.143.507	44.701	46.175	1.201.310	1.189.682

Financiële toelichting

BZ –De stijging van de uitgaven ten opzichte van de begroting met EUR 30,3 miljoen op artikel 5.4 is eerder toegelicht in de 1^{ste} en 2^{de} Suppletore Begroting. De contributie aan *World Health Organization* (programma en verplichte bijdrage), het *Global Fund to fight Aids, Tuberculose and Malaria* is door een aanpassing van het betalingsritme met respectievelijk EUR 6 miljoen en EUR 15 miljoen verlaagd en het *Health Insurance Fund* is om dezelfde reden met EUR 10 miljoen verhoogd.

Beleidsthema 6 Duurzaam water- en milieubeheer

Nederland heeft in 2012 een bijdrage geleverd aan het bevorderen van een mondiale duurzame en veilige leefomgeving door specifieke activiteiten te ondersteunen die een directe bijdrage leveren aan verantwoord water- en milieubeheer.

In januari werd het nieuwe waterbeleid gepresenteerd. In dit beleid is nieuwe aandacht voor de rol van Nederlandse kennis en kunde en het belang van publiek-private samenwerking. De *Call for Proposals* van het Fonds Duurzaam Water resulteerde in 26 voorstellen voor de laatste fase van het goedkeuringsproces; deze voorstellen zullen naar verwachting leiden tot investeringen in de watersector ter waarde van EUR 100 miljoen, waarvan 50% door de sector gefinancierd. Samenwerking in het kader van bilaterale programma's vindt plaats via het programma Water OS, uitgevoerd in samenwerking met AgentschapNL en het *Netherlands Water Partnership* (NWP).

Partners voor Water: Dertien jaar ervaring op het raakvlak van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Doel van Partners voor Water (PvW3; 2010-2015) is "Het bundelen van krachten om de internationale positie van de Nederlandse watersector (overheid, bedrijfsleven, kennisinstituten en NGOs) te verbeteren en zo een bijdrage te leveren aan oplossingen voor de wereldwaterproblematiek". Met dertien jaar ervaring is PvW een bron van kennis voor uitwerking en succes van het huidige waterbeleid. Om deze t.b.v. de OS-doelstellingen nog beter te benutten, wordt onderzocht hoe PvW3 in 2014 verder kan worden versterkt met ODA-financiering.

Accenten Partners voor Water 3:

PvW initieert kansrijke strategische concepten met het oog op schaling. Hierdoor krijgen samenwerkende sectorpartijen de gelegenheid hun expertise internationaal te demonstreren, worden drempels naar de internationale markt verlaagd en tegelijk – vraaggestuurd – duurzamere mondiale wateroplossingen gerealiseerd. PvW vervult een brugfunctie tussen beleid en de brede watersector, faciliteert actief interdepartementale en sectorale samenwerking en zoekt daarbij naar synergie. Binnen het subsidie- en aanbestedingsprogramma krijgen vijf deltalanden (Bangladesh, Egypte, Indonesië, Mozambique en Vietnam) extra aandacht. Op OS-partnerlanden acteert het programma complementair aan of voorbereidend op de reguliere bilaterale OS-programmering. De interactie met de posten is hecht en effectief.

Voorbeelden:

Op verzoek van de Vietnamese overheid wordt een integrale, duurzame visie op de Mekong Delta ontwikkeld, waarmee no-regret maatregelen worden gestimuleerd en het institutionele kader wordt versterkt. Nederlandse sectorpartijen komen hierbij direct in contact met lokale besluitvormers, wat hun positionering ten goede komt.

De inzet van unieke Nederlandse expertise in Jakarta leidt nu tot integrale kustverbetering en aanvullende maatregelen om de overstromingsproblematiek te adresseren met zowel lokale als internationale en met zowel publieke als private middelen.

Op mondiaal niveau heeft Nederland bijgedragen aan de integratie van milieu en klimaat in programma's die worden gefinancierd door het *International Fund for Agricultural Development* (IFAD). Via de EU is bijgedragen aan het succesvolle *Forest Law Enforcement, Governance and Trade* (FLEGT) programma, gericht op wereldwijde ondersteuning van legale houtproductie en –export. De steun aan de Wereld Bank *Forest Carbon Partnership Facility* gericht op REDD (*Reducing Emissions from Deforestation and forest Degradation*) draagt bij aan verwezenlijken van de internationale klimaatdoelstellingen. Ter ondersteuning van duurzaamheid op nationaal niveau is een *sustainability unit* opgericht die Nederlandse ambassades assisteert bij de integratie van milieu en klimaat in de bilaterale programma's. Op regionaal niveau werd samen met BMZ een traject gestart gericht op de overdracht van technische capaciteit van GIZ aan de regionale organisatie *Amazon Treaty Cooperation Organization* (ACTO).

In juni 2012 vond in Rio de Janeiro de Rio+20 conferentie plaats over duurzame ontwikkeling. Voor het eerst is het principe van de groene economie erkend als een belangrijk onderdeel van duurzame

ontwikkeling. De EU wilde graag concrete doelstellingen met duidelijke deadlines; dit is helaas niet bereikt. Het bedrijfsleven is erkend als een essentiële partner in de verduurzaming. Voor het institutionele raamwerk is afgesproken dat het VN milieuprogramma (UNEP) wordt versterkt, en dat wordt uitgewerkt hoe de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling kan worden omgezet in een *High Level Political Forum*. De VN heeft besloten mondiaal geldende duurzame ontwikkelingsdoelen te gaan ontwikkelen, in nauwe samenhang met het bestaande post 2015 ontwikkelingsraamwerk.

Met het *Promoting Renewable Energy Programme (PREP, 2008-2014)* realiseerde Nederland EUR 300 miljoen aan korte termijn klimaatfinanciering die in Kopenhagen werd toegezegd. Andere donoren hebben zich aangesloten bij door Nederland geïnitieerde activiteiten, w.o. het *Energy for Development (EnDev)* programma met Duitsland, SREP onder de *Climate Investment Funds*, de huishoudbiogas programma's van SNV en HIVOS, en het AFREA programma van de Wereldbank, dat kleine zonne-energielampen in Afrika promoot. Via een extra bijdrage aan FMO werd financiering van private hernieuwbare-energie-projecten in Afrika uitgebreid.

CO₂-reductieprogramma's

In het kader van het Kyoto-protocol is afgesproken dat landen hun reductieverplichting via maatregelen in het buitenland mogen realiseren. Hiervoor zijn drie instrumenten beschikbaar: Internationale Emissiehandel, *Joint Implementation (JI)*, en het *Clean Development Mechanism (CDM)*. Het CDM en JI maken het voor bedrijven aantrekkelijk om in ontwikkelingslanden en landen in Midden- en Oost-Europa in schone technologieën te investeren. Zij kunnen de uitgespaarde broeikasgassen vervolgens verkopen aan bedrijven en de ontwikkelde landen. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid voor de ontwikkelde landen om emissieruimte, in de vorm *Assigned Amount Units (AAU's)*, van andere ontwikkelde landen te kopen.

Nederland kent in het kader van het Kyoto-protocol een verplichting om de nationale broeikasgasemissies in de periode 2008–2012 met zes procent ten opzichte van 1990 te reduceren. Voor het realiseren van deze reductiedoelstelling heeft Nederland rechten uit CDM- en JI-projecten, alsmede AAUs aangekocht. Volgens het PBL-rapport "Referentieraming Energie en emissies: actualisatie 2012" van augustus 2012 zal Nederland aan deze verplichting kunnen voldoen.

Tabel 6. Duurzaam water- en milieubeheer (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/ artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ 06.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	249.219	247.583	-26.833	-27.402	222.386	220.181
06.02 Efficiënt en duurzaam watergebruik, veiliger delta's en stroomgebieden en verbeterde toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen in ontwikkelingslanden/partnerlanden	181.401	181.401	-41.616	-41.616	139.785	139.785
I&M 01.01 Partners voor Water	13.216	0	-4.079	0	9.137	0
09.01 Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	918	27	71	13	989	40
06.03 Internationaal milieubeleid	4.307	0	-1.035	0	3.272	0
06.03 Clean development mechanism	99.739	0	-51.250	0	48.489	0
61.89 Bekostiging van externe uitvoeringsorganisaties	165	0	-165	0	0	0
EZ 14.30.60 <i>Joint Implementation</i>	30.236	0	-20.282	0	9.954	0
90 Baten- en lastendiensten	0	0	575	0	575	0
15.40 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (UNEP)	243	243	0	0	243	243
Totaal	579.444	429.254	-144.614	-69.005	434.830	360.249

Financiële toelichting

BZ – De daling van de uitgaven voor milieu vloeit voort uit lagere uitgaven voor *Promoting Renewable Energy Programme* (PREP) en *Scaling up Renewable Energy Programme* (SREP). Ook bleven uitgaven in partnerlanden (o.a. Indonesië en Grote Merengebied) achter bij de geraamde planning. De daling voor duurzaam watergebruik wordt hoofdzakelijk verklaard doordat de landenprogramma's op gebied van duurzaam waterbeheer lager uitvallen dan geraamd. Het gaat hierbij om projecten in Indonesië, Jemen, Mozambique, Bangladesh en Benin.

I&M – De onderuitputting op het programma Partners voor Water wordt veroorzaakt door vertraging bij de werkzaamheden in de Deltalanden. De onderuitputting op het Clean Development Mechanism heeft als voornaamste reden vertraging in de afwikkeling van lopende projecten en het niet doorgaan van projecten.

EZ – Op het instrument Joint Implementation is in 2012 € 20,3 mln minder uitgegeven dan begroot. Dit heeft als voornaamste reden dat de openstaande verplichtingen niet geheel tot uitbetaling zijn gekomen vanwege vertragingen in de afwikkeling van lopende projecten.

Beleidsthema 7 Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer

Het consulaire werk is een kerntaak van BZ en heeft grote maatschappelijke en politieke relevantie. Het is zichtbaar en herkenbaar. Als Nederlanders reizen, houdt de verantwoordelijkheid van de overheid niet op bij onze landsgrenzen. De eigen verantwoordelijkheid van de burger staat centraal, maar de overheid is er voor Nederlanders wereldwijd als dat echt nodig is. Zeker in extreme noodsituaties. Binnen dit kader is BZ druk bezig om de dienstverlening efficiënter, moderner, effectiever en in hoge mate kostendekkend te maken.

Veiligheid en Justitie en Buitenlandse Zaken werken samen in de vreemdelingenketen. In het kader van de strategische landenbenadering migratie en de interdepartementale samenwerking op het migratie/terugkeer dossier is er intensief samengewerkt met het ministerie van V&J. De rol van BZ wordt bepaald door landenkennis, verantwoordelijkheid voor de bilaterale betrekkingen, diplomatieke vaardigheid (migratie- en visumdiplomatie) en het postennet. Het belang van terugkeer is meermaals opgebracht in gesprekken met autoriteiten van herkomstlanden en er zijn maatregelen genomen om de medewerking aan gedwongen terugkeer naar herkomstlanden te verbeteren.

Tabel 7. Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	07.01 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	14.809	0	-2.377	0	12.432	0
	07.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	10.205	9.000	4.280	4.326	14.485	13.326
Toerek	Opvang van asielzoekers	300.147	300.147	-46.565	-46.565	253.582	253.582
	Totaal	325.161	309.147	-44.662	-42.239	280.499	266.908

Financiële toelichting

BZ – De verlaging van de uitgaven voor consulaire dienstverlening met EUR 2,4 miljoen wordt in belangrijke mate veroorzaakt door vertraging bij de ontwikkeling van nieuwe systemen voor consulaire informatievoorziening. De stijging van de uitgaven voor regulering personenverkeer met EUR 4,3 miljoen is het gevolg van intensivering op migratie en ontwikkeling, zoals ook toegelicht in de 2^{de} Suppletoire Begroting.

Beleidsthema 8 Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland

De inzet op de internationale belangen van Nederland en Nederlanders is de basis van de communicatieactiviteiten van Nederland, in binnen- en buitenland. Met culturele diplomatie wordt de Nederlandse positie in het buitenland versterkt, zowel in cultureel, buitenlandpolitiek als economisch opzicht. Bij beide zijn diverse ministeries betrokken.

De uitvoering van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) is een gedeelde verantwoordelijkheid van de minister van Buitenlandse Zaken en OCW. Communicatie over het buitenlands beleid is de primaire verantwoordelijkheid van Buitenlandse Zaken. Beeldvorming over Nederland raakt regeringsbrede onderwerpen. De diverse departementen werkten dan ook nauw met elkaar samen om een realistisch beeld over Nederland in het buitenland uit te dragen.

De viering van 400 jaar diplomatieke betrekkingen met Turkije in 2012 kende een prominente culturele pijler, gericht op het opbouwen van duurzame relaties met Turkse counterparts. In 2012 werd verder het cultuurprogramma voor het bilaterale jaar in 2013 met Rusland voorbereid.

Aandacht voor Nederlandse podiumkunsten was er onder andere in de VS met het vier maanden durend *'Distinctively Dutch Festival'* in Pittsburgh. Door samenwerking tussen het Consulaat Generaal in New York en het bedrijfsleven werden rond het festival ook economische activiteiten georganiseerd. Het jaar 2012 was het laatste jaar van het vierjarenprogramma *Dutch Design Fashion and Architecture* (Dutch DFA).

In 2012 hebben het ministerie van Buitenlandse Zaken en Departement Internationaal Vlaanderen besloten elkaars buitenlandse successen te versterken en gezamenlijk cultuur uit 'de Lage Landen' te presenteren. Dit programma gaat van start met een presentatie van Nederlandse en Vlaamse literatuur in zes Britse steden.

Tabel 8. Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	08.01 Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	20.418	10.950	-1.844	-435	18.574	10.515
	08.02 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	17.775	0	796	0	18.571	0
	08.03 Vergroten van begrip en/of steun voor Nederlandse zienswijzen, standpunten en beleid in het buitenland en het versterken van het draagvlak in eigen land voor het buitenlandbeleid	43.699	18.159	-4.534	1.505	39.165	19.664
OCW	08.11 Cultuur: overig	904	0	-265	0	639	0
	14.01/02/04 Cultuur: overig	5.666	0	1.000	0	6.666	0
	Totaal	88.462	29.109	-4.847	1.070	83.615	30.179

Financiële toelichting

BZ – De mutatie van EUR 4,5 miljoen voor beleidsartikel 8.3 wordt met name veroorzaakt door het feit dat er minder communicatieactiviteiten waren dan in eerste instantie voorzien door de demissionaire status van de regering.

Beleidsthema 9 Overige uitgaven

Onder het thema overige uitgaven zijn de uitgaven gebracht die niet binnen één van de inhoudelijke beleidsthema's kunnen worden geplaatst. De uitgaven betreffen met name de apparaatsuitgaven van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de middelen voor attachés. Vanuit bijna alle ministeries worden attachés met specialistische kennis uitgezonden naar Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.

Als onderdeel van de taakstelling op het Rijk van regering Rutte-Verhagen diende Buitenlandse Zaken structureel EUR 85 miljoen te bezuinigen op apparaatsuitgaven. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft de bezuinigingen vormgegeven door het project hervormingen en bezuinigingen via diverse projecten, die verdeeld zijn over vier clusters: Den Haag, postennet, bedrijfsvoering en consulaire zaken, en OS-beleid. De invulling en uitvoering van deze taakstelling verloopt grotendeels conform planning, met een aantal uitzonderingen in de modernisering- en digitaliseringsagenda.

De taakstelling wordt deels verhaald op het postennet. Doelstelling is om het postennet slanker en sterker te maken met als doel een flexibele en moderne inzet. Conform de kamerbrief Modernisering Diplomatie zijn vijf posten gesloten: Montevideo, Quito, Yaoundé, Asmara en het Consulaat-Generaal Barcelona. Daar tegenover staat de opening van twee posten Juba en Panama. Op het gebied van economische diplomatie en specifieke OS-thema's is sprake van lichte intensivering. Tot slot worden bezuinigingen ingeboekt door versobering van de arbeidsvoorwaarden en efficiencymaatregelen op de posten. Het slankere postennet wordt mede mogelijk gemaakt door de regionalisering van back office taken door Regionale Service Organisaties (RSO's). Twee RSO's waren in 2012 operationeel en vier RSO's bevonden zich in de implementatiefase. Uiteindelijk dienen acht RSO's operationeel te zijn.

Op het kerndepartement wordt de bezuiniging ingevuld door krimp en een ander inrichting van de beleidskern, centralisatie van de bedrijfsvoering en versobering- en efficiencymaatregelen. Versobering is onder andere ingevuld op dienstreizen en representatie. Ten gevolgen van de taakstelling regering Rutte-Verhagen wordt er tot 2015 13% gekort op formatieplaatsen op het ministerie (inclusief postennet). Daarnaast zullen lokale formatieplaatsen wegvallen.

Attachés

Een attaché is een uitgezonden medewerker van een ander departement of een ander (overheids)orgaan dan het Ministerie van Buitenlandse Zaken die werkzaam is op een ambassade, consulaat(-generaal) of permanente vertegenwoordiging. Ongeveer een kwart van het uitgezonden personeel op de posten is attaché; momenteel circa 320. In de attachénotitie 'Samen uit Samen thuis' hebben BZ en de vakdepartementen afspraken gemaakt om de samenwerking op de post te verbeteren.

–De volledige staf op een post, inclusief attachés, dient als team en onder de integrale leiding van de CdP samen te werken aan de uitvoering van één Nederlandse agenda. Op basis van overeenstemming – om te beginnen in Den Haag – over strategische inhoudelijke doelstellingen zal de samenwerking van Den Haag met de post en binnen het team op de post worden geoptimaliseerd om die doelstellingen te bereiken.

–Onder het motto 'Eén Rijk, Eén Regeling' wordt gestreefd naar uniforme regelgeving voor iedereen die op een post is geplaatst.

Het interdepartementale Attachénotitieoverleg, dat in 2012 is ingesteld in plaats van de Commissie Postennet, (CPN) zal een sterkere rol krijgen in de besluitvorming over de uitzending van attachés.

Tabel 9. Overige uitgaven (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/oms chrijving		Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
		Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
BZ	09.01 Geheim	0	0	480	0	480	0
	10.01 Nominaal en onvoorzien	63.535	0	-63.517	0	18	0
	11.01 Apparaatsuitgaven	739.203	221.133	79.169	86.196	818.372	307.329
Div. dept.	Attachés	54.654	0	-5.323	0	49.331	0
	Totaal	857.392	221.133	10.809	86.196	868.201	307.329

Financiële toelichting

BZ – Om de apparaatsuitgaven toe te lichten, wordt onderscheid gemaakt tussen personele- en materiële kosten en de koersontwikkeling. De personele uitgaven laten een daling zien van EUR 23,7 miljoen. Als gevolg van een afname van het aantal uitgezonden medewerkers dalen de loonkosten van uitgezonden personeel. Dat geldt ook voor personeel dat werkzaam is op het departement. Daar tegenover staan hogere loonkosten voor lokaal personeel, mede als gevolg van de jaarlijkse loon- en prijsbijstelling. De materiële uitgaven vallen ruim EUR 2,3 miljoen hoger uit. Een deel van de stijging ontstaat als gevolg van hogere realisaties op onderdelen ten behoeve van huisvesting buitenland. Ook is in 2012 geïnvesteerd in digitalisering en zijn er extra kosten gemaakt vanwege de verhuizing van een aantal dienstonderdelen naar het hoofdpand en de overgang van de directie Buitenlandse Economische Betrekkingen vanuit het ministerie van Economische Zaken naar Buitenlandse Zaken. Daarnaast zijn de uitgaven voor huur- en beveiligingskosten lager dan was voorzien. Ten slotte wordt de stijging veroorzaakt door koersverschillen. Deze ontstaan doordat alle betalingen in buitenlandse valuta om administratieve redenen het gehele jaar worden verwerkt tegen een vaste wisselkoers. Voor de USD was deze vaste koers in 2012 USD 1,43 per EUR.

Bijlage 1a. HGIS-uitgaven 2012 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidssterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA	Totaal	wv. ODA
V Buitenlandse Zaken						
01.00 Versterkte int. rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten						
01.01 Een goed functionerende internationale rechtsorde	51.729	5.394	-3.340	-899	48.389	4.495
01.02 Bescherming van de rechten van de mens	48.833	34.006	-1.981	2.137	46.852	36.143
02.00 Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur						
02.01 Goede internationale samenwerking ter bevordering van de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	17.779		-1.834	0	15.945	
02.02 Bestrijding en terugdringing van het internationale terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	500		0	0	500	
02.03 Bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, bevordering van ontwapening, wapenbeheersing en het voeren van een restrictief en transparant wapenexportbeleid	9.613	2.875	8.015	3.114	17.628	5.989
02.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde in prioritaire gebieden	539.642	385.795	-66.526	-49.490	473.116	336.305
02.06 Effectieve humanitaire hulp	219.267	217.000	38.926	41.188	258.193	258.188
03.00 Europese samenwerking						
03.02 Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	173.115	173.115	-32.399	-32.399	140.716	140.716
03.03 Een hechtere Europese waardengemeenschap	9.700		289	0	9.989	
03.04 Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 27	3.860		358	0	4.218	
04.00 Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede						
04.01 Voedselzekerheid	218.907	218.907	58.682	58.682	277.589	277.589
04.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	317.833	302.535	-51.166	-44.989	266.667	257.546
04.03 Private sectorontwikkeling	337.735	333.235	-39.583	-35.778	298.152	297.457
04.04 Effectieve Nederlandse handels- en investeringsbevordering	6.660		-437	0	6.223	
05.00 Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling						
05.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie voornamelijk ten behoeve van de beleidsprioriteiten	238.656	236.060	-3.671	-3.671	234.985	232.389
05.02 Versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden	473.788	473.788	2.897	2.897	476.685	476.685
05.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	39.000	39.000	4.508	4.508	43.508	43.508
05.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/Aids	336.698	335.205	40.306	41.788	377.004	376.993
06.00 Duurzaam water- en milieubeheer						

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
06.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	249.219	247.583	-26.833	-27.402	222.386	220.181
06.02 Efficiënt en duurzaam watergebruik, veiliger delta's en stroomgebieden en verbeterde toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen in ontwikkelingslanden/partnerlanden	181.401	181.401	-41.616	-41.616	139.785	139.785
07.00 Welzijn van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer						
07.01 Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	14.809		-2.377	0	12.432	
07.02 Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	10.205	9.000	4.280	4.326	14.485	13.326
08.00 Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland						
08.01 Grottere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	20.418	10.950	-1.844	-435	18.574	10.515
08.02 Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	17.775		796	0	18.571	
08.03 Vergroten van begrip en/of steun voor Nederlandse zienswijzen, standpunten en beleid in het buitenland en het versterken van het draagvlak in eigen land voor het buitenlandbeleid	43.699	18.159	-4.534	1.505	39.165	19.664
09.00 Geheim						
09.01 Geheim			480	0	480	
10.00 Nominaal en onvoorzien						
10.01 Nominaal en onvoorzien	63.535		-63.517	0	18	
11.00 Algemeen						
11.01 Apparaatsuitgaven	739.203	221.133	79.169	86.196	818.372	307.329
Totaal	4.383.579	3.445.141	-102.952	9.662	4.280.627	3.454.803
VI Veiligheid en Justitie						
13.03.01 Rechtshandhaving/Europol en Eurojust	15.999		5.917	0	21.916	
13.03.01 Rechtshandhaving/Tech. ass. bij drugsbestrijding Suriname	200	200	-151	-151	49	49
13.03.03 Rechtshandhaving/NFI	509		10	0	519	
23.02.01 Civ.crisisbeh.missies/uitz. politiefunctionarissen	8.600	8.600	0	0	8.600	8.600
91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/Attachés	1.388		-229	0	1.159	
91.01.01 Effectieve besturing van het Justitieapparaat/WIPO	248		-42	0	206	
Totaal	26.944	8.800	5.505	-151	32.449	8.649
VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties						
71.01 Apparaat (attachés)	488		-81	0	407	
Totaal	488	0	-81	0	407	0

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
VIII Onderwijs, Cultuur en Wetenschap						
06.01 HBO (beurzen niet EU)	3.453	3.453	0	0	3.453	3.453
07.10 Wetenschappelijk onderwijs	57.643	54.364	611	603	58.254	54.967
08.11 Internationaal beleid: attaché	140		0	0	140	
08.11 Internationaal beleid: Cultuur overig	904		-265	0	639	
14.01/02/04 Cultuur: overig	5.666		1.000	0	6.666	
16.01 Onderzoek en wetenschappen: WOTRO	454	454	0	0	454	454
16.03 Attaché China	252		-21	0	231	
<i>Totaal</i>	<i>68.512</i>	<i>58.271</i>	<i>1.325</i>	<i>603</i>	<i>69.837</i>	<i>58.874</i>
IXB Financiën						
01.03-04 Belastingen (attachés)	1.424		-87	0	1.337	
04 Internationale betrekkingen						
20 Mult. Ontw. Banken en Fondsen	158.472	158.472	-245	-245	158.227	158.227
21.01.01 Centraal apparaat (attachés)	1.087		33	0	1.120	
<i>Totaal</i>	<i>160.983</i>	<i>158.472</i>	<i>-299</i>	<i>-245</i>	<i>160.684</i>	<i>158.227</i>
X Defensie						
20 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (incl. contributies)	191.000	4.400	-5.649	2.100	185.351	6.500
26 Commando Dienstcentra						
06.02 Attachés	20.327		-82	0	20.245	
<i>Totaal</i>	<i>211.327</i>	<i>4.400</i>	<i>-5.731</i>	<i>2.100</i>	<i>205.596</i>	<i>6.500</i>
XII Infrastructuur en Milieu						
01.01 Partners voor Water	13.216		-4.079	0	9.137	
05.01 Luchtvaart (ICAO en EASA)	1.415		-139	0	1.276	
05.02 Maritiem (IMO, CCR-Rijnvaart)	925		-64	0	861	
06.03 Internationaal milieubeleid	4.307		-1.035	0	3.272	
06.03 Clean development mechanism	99.739		-51.250	0	48.489	
09.01 Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	918	27	71	13	989	40
61.89 Bekostiging van externe uitvoeringsorganisaties	165		-165	0		
98.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	2.369		-585	0	1.784	
<i>Totaal</i>	<i>123.054</i>	<i>27</i>	<i>-57.246</i>	<i>13</i>	<i>65.808</i>	<i>40</i>
XIII Economische Zaken						

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
11 Goed functionerende economie en markten						
30 Goede en betrouwbare netwerken en markten voor telecom en post	2.496		-580	0	1.916	
12 Een sterk innovatievermogen						
10 Kennisontwikkeling topsectoren en maatsch. vraagstukken	4.850		-330	0	4.520	
20.10 Meer bedrijven die meer (techn.) kennis ontwikkelen, delen en benutten	390		179	0	569	
90 Baten- en lastendiensten (attachés)	5.365		-1.296	0	4.069	
13 Een excellent ondernemingsklimaat						
10 Sti. en ondernemers (UNWTO)	233		19	0	252	
14 Een doelmatige en duurzame energievoorziening						
20 Bevorderen vd voorzieningszekerheid	1.100		-628	0	472	
30.60 Joint Implementation	30.236		-20.282	0	9.954	
90 Baten- en lastendiensten			575		575	
15 Een sterke internationale concurrentiepositie						
10 Bevorderen van vrij internationaal handelsverkeer	9.164		1.579	0	10.743	
10 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (UNEP)	243	243	0	0	243	243
10 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (FAO)	6.973	3.556	51	26	7.024	3.582
20 Bevorderen van goede beleidskaders	137		-137	0		
40 Internationalisering Nederlands bedrijfsleven	66.232	9.437	-19.421	-7.983	46.811	1.454
90 Baten- en lastendiensten	49.915		-5.381	0	44.534	
16 Een concurrerende, duurzame en veilige agro-, visserij- en voedselketen						
40 Kennisontwikkeling en innovatie tbv het groene domein	160		0	0	160	
17 Groen onderwijs van hoge kwaliteit						
10 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC)	1.148	1.148	50	50	1.198	1.198
10 Groen onderwijs van hoge kwaliteit (Intern. onderwijs)	35	35	0	0	35	35
18 Natuur, regio en ruimte						
30 Behouden internationale/nationale biodiv. en verst. natuur	61		0	0	61	
40 Apparaat						
10 Personeel kernministerie (attachés)	16.654		-443	0	16.211	
20 Materieel kernministerie (attachés)	3.257		-2.659	0	598	
<i>Totaal</i>	<i>198.649</i>	<i>14.419</i>	<i>-48.704</i>	<i>-7.907</i>	<i>149.945</i>	<i>6.512</i>
XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid						
98.08.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	749		0	0	749	
<i>Totaal</i>	<i>749</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>749</i>	<i>0</i>

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012		Mutatie		Realisaties 2012	
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport						
96.01.01 Apparaatsuitgaven (attachés)	1.154		127	0	1.281	
97.01.01 WHO-partnerschap	5.574		0	0	5.574	
<i>Totaal</i>	<i>6.728</i>	<i>0</i>	<i>127</i>	<i>0</i>	<i>6.855</i>	<i>0</i>
Toerekeningen						
EU-begroting	405.600	329.867	0	0	405.600	329.867
EKI-kwijtschelding	100.000	100.000	-6.390	-6.390	93.610	93.610
Opvang asielzoekers	300.147	300.147	-46.565	-46.565	253.582	253.582
<i>Totaal</i>	<i>805.747</i>	<i>730.014</i>	<i>-52.955</i>	<i>-52.955</i>	<i>752.792</i>	<i>677.059</i>
TOTAAL UITGAVEN	5.986.760	4.419.544	-261.011	-48.880	5.725.749	4.370.664

Bijlage 1b. HGIS-ontvangsten 2012 per begroting en artikel (bedragen x EUR 1000)

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012
V Buitenlandse Zaken			
2 Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur			
10 Doorberekening Defensie diversen	165	0	165
50 Restituties contributies	1.000	18	1.018
3 Europese samenwerking			
30 Restitutie Raad van Europa		261	261
4 Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede			
20 Ontvangsten en restituties met betrekking tot leningen	20.136	533	20.669
7 Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer			
10 Consulaire dienstverlening	39.450	565	40.015
8 Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland			
30 Doorberekening Defensie diversen	790	-16	774
31 Algemeen			
10 Diverse ontvangsten	58.626	-8.226	50.400
<i>Totaal</i>	<i>120.167</i>	<i>-6.865</i>	<i>113.302</i>
IXB Financiën			
04.07.01 Ontvangsten IFI's	8.335	1.119	9.454
<i>Totaal</i>	<i>8.335</i>	<i>1.119</i>	<i>9.454</i>
X Defensie			
20 Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties	1.407	2.879	4.286
<i>Totaal</i>	<i>1.407</i>	<i>2.879</i>	<i>4.286</i>
XIII Economische Zaken			
12.90 Een sterk innovatievermogen		1.157	1.157
15 Een sterke internationale concurrentiepositie			
10 Bevorderen van vrij internationaal handelsverkeer		34	34
30 Ondersteunen Ned. Bedrijfsleven in kansrijke markten	11.815	-7.631	4.184
90 Baten-lastendiensten		634	634
<i>Totaal</i>	<i>11.815</i>	<i>-5.806</i>	<i>6.009</i>
XVI Volksgezondheid, Welzijn en Sport			
97.03.01 Algemeen		111	111
<i>Totaal</i>	<i>0</i>	<i>111</i>	<i>111</i>
TOTAAL ONTVANGSTEN	141.724	-8.562	133.162

Bijlage 2. ODA-uitgaven 2012 per beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

	Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten					
1.1	Internationale rechtsorde	5.394	-899	4.495	V-01.01
1.2	Mensenrechten	34.006	2.137	36.143	V-01.02
		<i>39.400</i>	<i>1.238</i>	<i>40.638</i>	
Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur					
2.3	Bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, bevordering van ontwapening, wapenbeheersing en het voeren van een restrictief en transparant wapenexportbeleid	2.875	3.114	5.989	V-02.03
2.5	Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde in prioritaire gebieden	385.795	-49.490	336.305	V-02.05
2.6	Effectieve humanitaire hulp	217.000	41.188	258.188	V-02.06
V&J	Civ.crisisbeh.missies/uitz. politiefunctionarissen	8.600	0	8.600	VI-23.02.01
Defensie	Toerekening crisisbeheersingsoperaties	4.400	2.100	6.500	X-20
		<i>618.670</i>	<i>-3.088</i>	<i>615.582</i>	
Europese samenwerking					
3.2	Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	173.115	-32.399	140.716	V-03.02
Toerek.	Toerekening EU-begroting	329.867	0	329.867	Toerekening
		<i>502.982</i>	<i>-32.399</i>	<i>470.583</i>	
Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede					
4.1	Voedselzekerheid	218.907	58.682	277.589	V-04.01
4.2	Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	302.535	-44.989	257.546	V-04.02
4.3	Private sectorontwikkeling	333.235	-35.778	297.457	V-04.03
V&J	Rechtshandhaving/Tech.ass. bij drugsbestr. Suriname	200	-151	49	VI-13.03.01
Financiën	Mult. Ontw. Banken en Fondsen	158.472	-245	158.227	IXB-04.20
EZ	Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (FAO)	3.556	26	3.582	XIII-15.10
	Internationalisering Nederlands bedrijfsleven	9.437	-7.983	1.454	XIII-15.40
Toerek.	EKI-kwijtschelding	100.000	-6.390	93.610	Toerekening
		<i>1.126.342</i>	<i>-36.828</i>	<i>1.089.514</i>	
Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling					

	Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
5.1	Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie voornamelijk ten behoeve van de beleidsprioriteiten	236.060	-3.671	232.389	V-05.01
5.2	Versterking van het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden	473.788	2.897	476.685	V-05.02
5.3	Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	39.000	4.508	43.508	V-05.03
5.4	Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/Aids	335.205	41.788	376.993	V-05.04
OCW	HBO (beurzen niet EU)	3.453	0	3.453	VIII-06.01
	Wetenschappelijk onderwijs	54.364	603	54.967	VIII-07.10
	Onderzoek en wetenschappen: WOTRO	454	0	454	VIII-16.01
EZ	Groen onderwijs van hoge kwaliteit (Intern. onderwijs)	35	0	35	XIII-17.10
	Groen onderwijs van hoge kwaliteit (ISRIC)	1.148	50	1.198	XIII-17.10
		<i>1.143.507</i>	<i>46.175</i>	<i>1.189.682</i>	
Duurzaam water- en milieubeheer					
6.1	Duurzaam milieugebruik wereldwijd	247.583	-27.402	220.181	V-06.01
6.2	Efficiënt en duurzaam watergebruik, veiliger delta's en stroomgebieden en verbeterde toegang tot drinkwater en sanitaire voorzieningen in ontwikkelingslanden/partnerlanden	181.401	-41.616	139.785	V-06.02
I&M	Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	27	13	40	XII-09.01
EZ	Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (UNEP)	243	0	243	XIII-15.10
		<i>429.254</i>	<i>-69.005</i>	<i>360.249</i>	
Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer					
7.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	9.000	4.326	13.326	V-07.02
Toerek.	Opvang van asielzoekers	300.147	-46.565	253.582	Toerekening
		<i>309.147</i>	<i>-42.239</i>	<i>266.908</i>	
Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland					
8.1	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	10.950	-435	10.515	V-08.01
8.3	Vergroten van begrip en/of steun voor Nederlandse zienswijzen, standpunten en beleid in het buitenland en het versterken van het draagvlak in eigen land voor het buitenlandbeleid	18.159	1.505	19.664	V-08.03
		<i>29.109</i>	<i>1.070</i>	<i>30.179</i>	
Algemeen					
11.1	Apparaatsuitgaven	221.133	86.196	307.329	V-11.01

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
	221.133	86.196	307.329	
Totaal ODA binnen HGIS	4.419.544	-48.880	4.370.664	
ODA buiten HGIS (instituten EZ)	4.725	0	4.725	
TOTAAL ODA	4.424.269	-48.880	4.375.389	

Bijlage 3. ODA-prestatie 2012 (bedragen in miljoenen EUR)**ODA-prestatie in 2012**

ODA-uitgaven (1)	4.375,4
Af: Aflossingen op ODA-leningen (2)	47,6
Af: Ontvangsten op eerdere ODA-uitgaven (3)	109,2
Netto ODA (1-2-3)	4.292,6
BNP 2012	606.990,0
ODA-prestatie 2012	0,71%
Extra ODA voor de GPM (Kunduz):	14,2

Bijlage 4. ODA-uitgaven 2012 in partner- en transitielanden

Versnelde MDG-realisatie	2012
Benin	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	1.676.000
4.01 Voedselzekerheid	1.829.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.910.000
5.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	9.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	1.651.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.967.000
	16.042.000
Ethiopië	
1.02 Mensenrechten	29.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	2.531.000
4.01 Voedselzekerheid	33.823.000
4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	83.000
4.03 Private sectorontwikkeling	448.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	7.922.000
5.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	22.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	14.145.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	2.625.000
	61.628.000
Mali	
1.02 Mensenrechten	23.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	761.000
4.01 Voedselzekerheid	4.401.000
4.03 Private sectorontwikkeling	2.952.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	4.553.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	13.559.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	2.221.000
	28.470.000
Mozambique	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	2.300.000
4.01 Voedselzekerheid	5.273.000
4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	9.000.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.105.000
5.02 Versterking maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden	235.000
5.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	1.254.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	11.356.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	250.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.860.000
	39.633.000
Oeganda	
1.02 Mensenrechten	253.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	9.345.000
4.01 Voedselzekerheid	7.408.000
4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	186.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	2.412.000
5.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	20.000
	19.624.000

Rwanda	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	1.938.000
4.01 Voedselzekerheid	13.320.000
4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	195.000
4.03 Private sectorontwikkeling	2.358.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	10.937.000
	28.748.000

Veiligheid & ontwikkeling	2012
--------------------------------------	-------------

Afghanistan	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	22.251.000
	22.251.000

Burundi	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde..	5.388.000
4.01 Voedselzekerheid	1.731.000
4.03 Private sectorontwikkeling	2.083.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	701.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	1.075.000
	10.978.000

Jemen	
1.02 Mensenrechten	13.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	3.187.000
4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	18.000
4.03 Private sectorontwikkeling	310.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	3.375.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	4.722.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	2.770.000
	14.395.000

Palestijnse Autoriteiten	
1.02 Mensenrechten	809.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	13.902.000
4.01 Voedselzekerheid	1.186.000
	15.897.000

Zuid-Soedan	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	17.469.000
	17.469.000

Brede relatie	2012
----------------------	-------------

Bangladesh	
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	2.753.000
4.01 Voedselzekerheid	3.688.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.066.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	17.661.000
5.03 Gelijke rechten en kansen voor vrouwen	1.650.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	3.758.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	21.195.000
	51.771.000

Ghana

4.01 Voedselzekerheid	2.383.000
4.03 Private sectorontwikkeling	42.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	17.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	20.611.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	8.052.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	537.000
	31.642.000

Indonesië

2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	3.776.000
4.01 Voedselzekerheid	1.030.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.116.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	11.359.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	2.295.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	8.249.000
	27.825.000

Kenia

2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	6.863.000
4.01 Voedselzekerheid	2.403.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.108.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	707.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	3.388.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	5.923.000
	20.392.000

Transitielanden

2012

Colombia

1.02 Mensenrechten	1.148.000
2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	2.682.000
4.03 Private sectorontwikkeling	1.684.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	5.392.000
	10.906.000

Vietnam

4.02 Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	1.415.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten	4.606.000
6.02 Integraal waterbeheer, drinkwater en sanitatie	560.000
	6.581.000

Zuid Afrika

2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	2.980.000
4.03 Private sectorontwikkeling	802.000
5.01 Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie	6.617.000
5.04 Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en HIV/aids	5.331.000
	15.730.000

Regionale programma's

2012

Afrika Grote Meren

2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde	1.870.000
4.01 Voedselzekerheid	3.214.000
6.01 Duurzaam milieugebruik wereldwijd	10.189.000
	15.273.000

Midden Amerika Programma

2.05 Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde

5.136.000

5.136.000

Exitlanden	2012
Albanië	0
Armenië	0
Bhutan	2.000.000
Bolivia	29.048.000
Bosnië & Herzegovina	5.700.000
Burkina Faso	31.994.000
Congo, Democratische Republiek	3.944.000
Egypte	4.227.000
Europa en Centraal Azië	62.000
Georgië	116.000
Guatemala	4.917.000
Kaap Verdië	35.000
Kosovo	1.494.000
Macedonië	0
Moldavië	550.000
Mongolië	2.199.000
Nicaragua	7.867.000
Pakistan	22.984.000
Senegal	11.479.000
Soedan	9.712.000
Sri Lanka	62.000
Suriname	3.551.000
Tanzania	22.964.000
Zambia	6.470.000
Zimbabwe	4.077.000
Totaal Exitlanden	175.452.000

Bijlage 5. Non-ODA uitgaven 2012 per beleidsthema (bedragen x EUR 1000)

	Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten					
1.1	Internationale rechtsorde	46.335	-2.441	43.894	V-01.01
1.2	Mensenrechten	14.827	-4.118	10.709	V-01.02
V&J	Rechtshandhaving/Europol en Eurojust	15.999	5.917	21.916	VI-13.03.01
	Rechtshandhaving/NFI	509	10	519	VI-13.03.03
		<i>77.670</i>	<i>-632</i>	<i>77.038</i>	
Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur					
2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de nationale en bondgenootschappelijke veiligheid	17.779	-1.834	15.945	V-02.01
2.2	Bestrijding en terugdringing van het internationale terrorisme en andere vormen van internationale criminaliteit	500	0	500	V-02.02
2.3	Bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, bevordering van ontwapening, wapenbeheersing en het voeren van een restrictief en transparant wapenexportbeleid	6.738	4.901	11.639	V-02.03
2.5	Veiligheid, goed bestuur en rechtsorde in prioritaire gebieden	153.847	-17.036	136.811	V-02.05
2.6	Effectieve humanitaire hulp	2.267	-2.262	5	V-02.06
V&J	Civiele crisisbeheersingsmissies	0	0	0	VI-91.01.01
Defensie	Uitvoeren crisisbeheersingsoperaties (diverse operaties)	186.600	-7.749	178.851	X-20
		<i>367.731</i>	<i>-23.980</i>	<i>343.751</i>	
Europese samenwerking					
3.2	Een effectief, efficiënt en coherent optreden van de Unie ten opzichte van derde landen en regio's, inclusief ontwikkelingslanden	0	0	0	V-03.02
3.3	Een hechtere Europese waardengemeenschap	9.700	289	9.989	V-03.03
3.4	Versterkte Nederlandse positie in de Unie van 27	3.860	358	4.218	V-03.04
Toerek.	EU-begroting	75.733	0	75.733	Toerekening
		<i>89.293</i>	<i>647</i>	<i>89.940</i>	
Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede					
4.1	Voedselzekerheid	0	0	0	V-04.01

	Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
4.2	Effectief armoedebeleid van ontwikkelingslanden	15.298	-6.177	9.121	V-04.02
4.3	Private sectorontwikkeling	4.500	-3.805	695	V-04.03
4.4	Effectieve Nederlandse handels- en investeringsbevordering	6.660	-437	6.223	V-04.04
Justitie	Effectieve besturing van het Justitieapparaat/WIPO	248	-42	206	VI-91.01.01
Financiën	Mult. Ontw. Banken en Fondsen	0	0	0	IXB-04.20
I&M	Luchtvaart (ICAO en EASA)	1.415	-139	1.276	XII-05.01
	Maritiem (IMO, CCR-Rijnvaart)	925	-64	861	XII-05.02
EZ	Goede en betrouwbare netwerken en markten voor telecom en post	2.496	-580	1.916	XIII-11.30
	Kennisontwikkeling topsectoren en maatsch. vraagstukken	4.850	-330	4.520	XIII-12.10
	Meer bedrijven die meer (techn.) kennis ontwikkelen, delen en benutten	390	179	569	XIII-12.20.10
	Sti. en ondernemers (UNWTO)	233	19	252	XIII-13.10
	Bevorderen vd voorzieningszekerheid	1.100	-628	472	XIII-14.20
	Bevorderen van vrij internationaal handelsverkeer	9.164	1.579	10.743	XIII-15.10
	Internationalisering Nederlands bedrijfsleven (FAO)	3.417	25	3.442	XIII-15.10
	Bevorderen van goede beleidskaders	137	-137	0	XIII-15.20
	Internationalisering Nederlands bedrijfsleven	56.795	-11.438	45.357	XIII-15.40
	Baten- en lastendiensten	49.915	-5.381	44.534	XIII-15.90
	Behouden internationale/nationale biodiv. en verst. natuur	61	0	61	XIII-18.30
		<i>157.604</i>	<i>-27.356</i>	<i>130.248</i>	
Toegenomen menselijke ontplooiing en sociale ontwikkeling					
5.1	Goed onderwijs, goed opgeleide bevolking en capaciteit voor onderzoek en innovatie voornamelijk ten behoeve van de beleidsprioriteiten	2.596	0	2.596	V-05.01
5.4	Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen en een halt aan de verspreiding van HIV/aids	1.493	-1.482	11	V-05.04
OCW	Wetenschappelijk onderwijs	3.279	8	3.287	VIII-07.10
EZ	Kennisontwikkeling en innovatie tbv het groene domein	160	0	160	XIII-16.40
VWS	WHO-partnerschap	5.574	0	5.574	XVI-98.01.01
		<i>13.102</i>	<i>-1.474</i>	<i>11.628</i>	
Duurzaam water- en milieubeheer					
6.1	Duurzaam milieugebruik wereldwijd	1.636	569	2.205	V-06.01
I&M	Partners voor Water	13.216	-4.079	9.137	XII-01.01

	Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Begroting 2012	Mutatie	Realisaties 2012	Begroting/artikel
	Weer, klimaat, seismologie, ruimtevaart (WMO)	891	58	949	XII-09.01
	Internationaal milieubeleid	4.307	-1.035	3.272	XII-06.03
	Clean development mechanism	99.739	-51.250	48.489	XII-06.03
	Bekostiging van externe uitvoeringsorganisaties	165	-165	0	XII-61.89
EZ	Joint Implementation	30.236	-20.282	9.954	XIII-14.30.60
	Baten- en lastendiensten	0	575	575	XIII-14.90
		<i>150.190</i>	<i>-75.609</i>	<i>74.581</i>	
Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van het personenverkeer					
7.1	Op basis van eigen verantwoordelijkheid consulaire dienstverlening bieden aan Nederlanders in het buitenland	14.809	-2.377	12.432	V-07.01
7.2	Samen met (keten)partners het personenverkeer reguleren	1.205	-46	1.159	V-07.02
		<i>16.014</i>	<i>-2.423</i>	<i>13.591</i>	
Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland					
8.1	Grotere buitenlandse bekendheid met de Nederlandse cultuur	9.468	-1.409	8.059	V-08.01
8.2	Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland	17.775	796	18.571	V-08.03
8.3	Vergroten van begrip en/of steun voor Nederlandse zienwijzen, standpunten en beleid in het buitenland en het versterken van het draagvlak in eigen land voor het buitenlandbeleid	25.540	-6.039	19.501	V-08.03
OCW	Cultuur: overig	904	-265	639	VIII-08.11
	Cultuur: overig	5.666	1.000	6.666	VIII-14.01/02/04
		<i>59.353</i>	<i>-5.917</i>	<i>53.436</i>	
Overige uitgaven					
9.1	Geheim	0	480	480	V-9.1
10.1	Nominaal en onvoorzien	63.535	-63.517	18	V-10.01
11.1	Apparaatsuitgaven	518.070	-7.027	511.043	V-11.01
Div. dept.	Attachés	54.654	-5.323	49.331	Div. Begrotingen
		<i>636.259</i>	<i>-75.387</i>	<i>560.872</i>	
Totaal non-ODA		1.567.216	-212.131	1.355.085	